

การพัฒนาเยาวชนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี
ศึกษาวิเคราะห์กรณี: นิสิตระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
DEVELOPMENT OF YOUTH MEDIATOR BY BUDDHIST PEACE METHODS
A CASE STUDY OF UNDERGRADUATE STUDENTS AT
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY,
NAKHON SI THAMMARAT CAMPUS

พระณัฐพงษ์ ไกรเทพ^{1*}, พระเมธีวัชรบัณฑิต ھرรษา นิธิบุญยากกร¹, พระวัชรพุทธิบัณฑิต ปริดา บัวเมือง²,
พระณัฐพงษ์ จันทรโร³, ปุญญาดา จงละเอียด², ธัชชนันท์ อิศรเดช⁴, จรวยพร เหมรังษี², พีระศิลป์ บุญทอง²,
สุมาลี บุญเรือง⁴, ศักดิ์ดา ทารเทศ²

Phra Nattapong Kraithep^{1*}, Phra Medhivajrapundit Hansa Nithibunyakorn¹,
Phra Vajraphutthibundit Preeda Buamuang², Phra Natthaphong Janro³, Punyada Chongla-ia²,
Thatchanan Issaradet⁴, Jaruayporn Hemrangsee², Phirasin Boonthong²,
Sumalee Boonruang⁴, Sakda Hanteth²

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

¹Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

²Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,
Nakhon Si Thammarat, Thailand

³สำนักวิชาการวิทยาเขตนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

³Office of Academic Affairs, Nakhon Si Thammarat Campus, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

⁴คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

⁴Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: nattapongsongsam@gmail.com

Received 24 February 2025; Revised 22 March 2025; Accepted 26 March 2025

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการอยู่ร่วมกัน
ในชุมชน ด้านการใช้ความรุนแรงในวัยรุ่น ความรุนแรงเกิดขึ้นในทุกมิติของเด็กและเยาวชน ทั้งการเห็น
ความรุนแรงในครอบครัวถูกกระทำ หรือเป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อคนใกล้ชิดจากบ้านสู่ชุมชน และลุกลามถึง
รั้วสถานศึกษา ทั้งนี้ สถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนวัยรุ่นไทยที่ถูกดำเนินคดีทั่วประเทศ จากกระทรวง
การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องของปัญหาการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเยาวชนไทยนั้น พบว่า
ปัญหาการใช้ความรุนแรงที่เกิดจากเยาวชน โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นเหตุของปัญหามีมากกว่า

10,000 คน/ปี จากสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงระดับความรุนแรงที่อาจทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มเยาวชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและเห็นความสำคัญจึงได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาเยาวชนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ศึกษาวิเคราะห์กรณี: นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช เพื่อสร้างแกนนำเยาวชนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้นแบบด้วยหลักพุทธสันติวิธี โดยให้นิสิตของมหาวิทยาลัยเป็นวิศวกรสันติภาพ สร้างความสงบสุขในหมู่นิสิต บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนาเยาวชนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย: เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย 3 หลักการ คือ 1) การเคารพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม และ 3) การมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 รูป/คน 2) คณาจารย์ จำนวน 6 รูป/คน 3) นักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ จำนวน 4 รูป/คน และ 4) ตัวแทนนิสิต จำนวน 12 รูป/คน รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 25 รูป/คน

ผลการวิจัย: พบว่า การนำเสนอการพัฒนาเยาวชนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช เป็นการนำหลักพุทธสันติวิธีด้วยหลักมรรค 8 ประการ มาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ สามารถสังเคราะห์ได้ในรูปแบบยุวสันติโมเดล เพื่อนำไปสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและจัดการปัญหา หรือเหตุอันอาจก่อให้เกิดปัญหา เป็นไปตามกระบวนการ

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: การพัฒนาเยาวชนไกล่เกลี่ย สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักมรรค 8 ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ คือ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ สัมมาวายามะ คือ ความพยายามชอบ สัมมาสติ คือ การระลึกชอบ และ สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งจิตมั่นชอบ

สรุป: การสร้างเยาวชนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้เป็นต้นแบบของการไกล่เกลี่ยในระดับเยาวชนแก่สังคม หรือ “วิศวกรสันติภาพ” เพื่อลดปัญหาและป้องกันความขัดแย้งในมหาวิทยาลัยฯ ชุมชน และสังคม โดยอยู่บนฐาน “การพัฒนาชีวิตทั้ง 3 ระดับ” เพื่อให้เกิดความสมดุลฐานกาย ฐานใจ และฐานจิต และเป้าหมายของการมีสังคมการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยที่สงบสุข

คำสำคัญ: การพัฒนา, เยาว์ไกล่เกลี่ย, ข้อพิพาท, พุทธสันติวิธี, นิสิตระดับปริญญาตรี

Abstract

Background and Objective: Currently, Thai society faces many problems, such as economic problems, difficulties in community living, and issues related to violence among teenagers. Violence occurred in all dimensions of children and youth, whether they witnessed violence within the family, became victims of violence, or acted as the perpetrators of violence against people close to them. This extended from home to the community and even spreading to schools. In this regard, statistics from the Ministry of Social Development and Human Security on crimes committed by Thai children and teenagers who had been prosecuted nationwide revealed that the problem of violence among youth, especially among students, resulted in more than 10,000 cases per year. The aforementioned situation, demonstrated the rising levels of violence among youth. Therefore, the researcher became interested in and recognized the importance of studying the development of youth mediators using Buddhist peaceful methods. The case study focused

on undergraduate students from Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus. The goal was to establish a core group of youth mediators, trained in Buddhist peaceful methods, who would act as peace engineers, promoting peace among students. This research aimed to present the development of youth mediators using Buddhist peaceful methods by the undergraduate students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus.

Methodology: This was qualitative research with the following three principles: 1) Respect for human dignity; 2) Respect for rights, freedoms, and the rules of a just society; and 3) Responsibility for oneself, others, and society. Data were analyzed from documents and field data. The research instrument was an unstructured interview, with in-depth interview data collected from key informants which divided into four groups: 1) Educational institution administrators (3 People); 2) Faculty members (6 People); 3) Academics/staff (4 People); and 4) Student representatives (12 People), totaling 25 participants.

Main Results: The research revealed that the development of youth dispute mediation using Buddhist peaceful methods by undergraduate students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, integrated Buddhist peaceful methods with modern science through the principles of the Noble Eightfold Path, which can be analyzed in the form of a youth peaceful model that leads to the mediation process and the resolution of problems or potential conflicts in accordance with the process.

Involvement to Buddhadhamma: The development of youth mediation aligns with the principles of Buddhism, specifically the Noble Eightfold Path, which includes: *Sammādiṅkhi*: Right View, *Sammāsaṅkappa*: Right Thought, *Sammāvācā*: Right Speech, *Sammākammanta*: Right Action, *Sammā-ājāva*: Right Livelihood, *Sammāvāyāma*: Right Effort, *Sammāsati*: Right Mindfulness, and *Sammāsamādhi*: Right Concentration.

Conclusions: The creation of youth mediators as models of youth mediation in society or "Peace Engineers" aimed to reduce problems and prevent conflicts in universities, communities and society based on the concept of "developing life at all 3 levels" to establish a balance of body, mind and thought with the goal of promoting a peaceful university life society.

Keywords: Development, Youth Mediator, Dispute, Buddhist Peace Methods, Undergraduate Students

บทนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า “เยาวชน” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และมีใช่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส หรือเรียกอีกอย่างว่า “เยาว-เยาว์”, “ยุว” ซึ่งมีความหมายว่า อ่อนวัย รุ่นหนุ่ม รุ่นสาว ซึ่งพบว่า เป็นช่วงวัยที่พบพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงได้บ่อยและทวีความรุนแรงมากขึ้นในสังคมปัจจุบันนำมาซึ่งปัญหาและผลกระทบทั้งต่อตนเองและผู้อื่นตามมาอีกมากมาย (Office of the Royal Society, 1982)

ในสังคมปัจจุบันพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น มีแนวโน้มเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นถึงระดับยกพวกตีกัน ปล้นจี้ชิงทรัพย์ ทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ชีวิต รายงานข้อมูลการกระทำผิดที่เด็กเป็นผู้ลงมือมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

โดยเฉพาะความผิดปกติเกี่ยวกับร่างกายมีมากเป็นอันดับสองรองจากความผิดปกติเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Rajanakarin Child and Adolescent Mental Health Institute, 2013) และยังพบปัญหาอย่างต่อเนื่องจากการรายงานขององค์การอนามัยโลก ในปี 2022 พบว่า ความรุนแรงในหมู่นักเรียนและนักศึกษา คือ การรังแกกันหรือที่เรียกว่า Bully เป็นปัญหาสำคัญ โดยพบว่า 1 ใน 7 ของเด็กผู้ที่เคยถูกรังแกหรือเคยรังแกผู้อื่นมาก่อน ซึ่งพบความรุนแรงในวัยรุ่นที่ปรากฏเป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อสาธารณะอยู่เนือง ๆ นอกจากนี้ จากสถิติการจับกุมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสถิติของกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 พบว่า ประมาณ 1 ใน 3 ของเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายนั้นจะกระทำความผิดในลักษณะที่ใช้ความรุนแรง ความผิดที่มากที่สุด คือ การทำร้ายหรือพยายามทำร้าย การพกพาอาวุธและวัตถุระเบิด การปล้น/พยายามปล้น และการพยายามฆ่าตามลำดับ ซึ่งช่วงอายุที่พบว่า มีการก่อคดีมากที่สุด คือ 15-18 ปี (Office of Justice Affairs, 2022)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงอีกมหาวิทยาลัยหนึ่งในภาคใต้ ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ได้เข้าศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยได้เปิดทำการเรียนการสอน นิสิตของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์ที่มีอายุระหว่าง 18-23 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงเกณฑ์อายุของวัยรุ่น ทั้งนี้ จำนวนนิสิตของมหาวิทยาลัยยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี (ข้อมูลจำนวนสถิตินิสิต 3 ปีย้อนหลัง) ในปี พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยมีนิสิตจำนวน 700 ราย ในปี พ.ศ. 2566 จำนวนนิสิตเพิ่มขึ้นเป็น 1,228 ราย และในปี พ.ศ. 2567 จำนวนนิสิตเพิ่มขึ้นอีกเป็น 1,682 ราย (Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, 2024) และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาของวัยรุ่น อีกทั้ง ช่วงอายุวัยรุ่นนั้นมีการดำเนินชีวิต สภาวะทางความคิด อารมณ์ และทัศนคติ ที่เป็นช่วงวัยแห่งการใช้อารมณ์มากกว่าหลักการ หรือใช้กระบวนการแยกแยะเหตุและผล ด้วยพฤติกรรมดังกล่าว อาจเป็นมูลเหตุไปสู่การเกิดปัญหาต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในรั้วมหาวิทยาลัย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเยาวชนใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ศึกษาวิเคราะห์กรณี: นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อให้เป็นต้นแบบของการไกล่เกลี่ยในระดับเยาวชนแก่สังคม หรือ “วิศวกรสันติภาพ” ลดปัญหาและป้องกันความขัดแย้งในมหาวิทยาลัย รวมทั้งเป็นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอการพัฒนาเยาวชนใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 รูป/คน 2) คณาจารย์จำนวน 6 รูป/คน 3) นักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ จำนวน 4 รูป/คน และ 4) ตัวแทนนิสิต ได้แก่ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ครุศาสตรบัณฑิต รัฐศาสตรบัณฑิต และนิติศาสตรบัณฑิต จำนวน 12 รูป/คน รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 25 รูป/คน สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม ได้คัดเลือกเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยุติความขัดแย้งแบบสันติวิธี การไกล่เกลี่ยแบบกฎหมาย และนักจัดการความรู้ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 รูป/คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ

และมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชุมชน และสถานศึกษาอื่น ๆ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อความโดยละเอียดตามที่จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้ว 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ศึกษาวิเคราะห์กรณี: นิติระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวเองตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ศึกษาวิเคราะห์กรณี: นิติระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช และ ส่วนที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเยาวชนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ศึกษาวิเคราะห์กรณี: นิติระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช 3) ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมดุขกฏินิพนธ์เพื่อปรึกษาในการร่างแบบสัมภาษณ์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาดุขกฏินิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ คำแนะนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และ 6) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ธันวาคม พ.ศ. 2567 รวมระยะเวลา 7 เดือน ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นขั้นตอนรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1.1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 1.2) ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกสร้างขึ้นมาสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อม หรือมีบทบาทและเกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช และ 1.3) นำคำตอบและได้บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำไปวิเคราะห์รวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง สละสลวยมากยิ่งขึ้นและนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมดุขกฏินิพนธ์ และ 2) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นขั้นตอนที่นำเสนอผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนไกล่เกลี่ยฯ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปจัดทำเป็น หน่วยการเรียนรู้ (Module) ที่ใช้ในการฝึกอบรม/กิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ รวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) คือ รวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ พร้อมทั้งเรียบเรียงให้มีความสละสลวยและรัดกุมเข้าใจง่าย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การพัฒนาเยาวชนใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เป็นวิจัยบนรากฐานของการใช้สติปัญญาที่ตั้งอยู่บนข้อมูลและเหตุผลผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และถอดแบบความรู้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยยุวสันติโมเดล ซึ่งเป็นกุญแจที่สำคัญในการพัฒนาไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ในเรื่องของการพัฒนาเยาวชนใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อสร้างสังคมสันติสุข มีการพัฒนาและฝึกอบรมแก่นิสิตในมหาวิทยาลัย โดยใช้หลักการวิจัยภาคปฏิบัติ ฝึกให้เป็นผู้ที่สามารถแก้ไขหรือรับมือกับประเด็นปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างมีสติ เป็นการทํารวบรวมพลัง ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการทำวิจัย และได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. ได้จัดตั้งชมรมยุวใกล้เคียง (Youth Mediation Club) เป็นการสร้างยุวใกล้เคียงข้อพิพาทให้เป็นต้นแบบของการใกล้เคียงในระดับเยาวชนแก่สังคม หรือ “วิศวกรสันติภาพ” เพื่อลดปัญหาและป้องกันความขัดแย้งในมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ Phramaha Hansa Dhammaso (2020) ที่กล่าวว่า การนำหลักพุทธสันติวิธีเข้ามามีส่วนในการจัดการข้อพิพาทซึ่งการใกล้เคียงข้อพิพาทตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) มติของพระวินัย คือ การใช้วิธีการให้คนกลาง (ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ) ใกล้เคียงประนีประนอมในความขัดแย้งหรือข้อพิพาทอันเป็นความผิดที่เป็นโทษเบา เพื่อระงับอธิกรณ์ หรือข้อพิพาทของสงฆ์ (อาจจะรวมถึงภิกษุณี สามเณร สามเณรี อุบาสก และอุบาสิกา) และ 2) มติของพระธรรม คือ การใช้วิธีดับความขัดแย้งภายในและความขัดแย้งภายนอกซึ่งกินความกว้างกว่าในแง่ของผู้ใกล้เคียงและคู่กรณีต้องขจัดความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอก

2. มีการสร้างกระบวนการกลุ่มในการปรึกษาหารือ (Group Counseling) โดยวิธีการสร้างกระบวนการของการใกล้เคียง หรือกระบวนการพูดคุยสันติภาพเพื่อยุติความรุนแรง เพื่อสร้างความเข้าใจและทักษะสันติวิธีให้ผู้ทำงานด้านสันติภาพ ในรูปแบบ “Dialogue หรือ สนทนา” คือ กระบวนการสนทนาที่เน้นการฟังอย่างลึกซึ้ง ใคร่ครวญ และไม่ด่วนตัดสิน โดยใช้กระบวนการที่อาศัยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้การศึกษาและผู้รับการปรึกษา ซึ่งผู้ให้การศึกษาควรมีทักษะต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือและเอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษา สอดคล้องกับ Saisorn (2017) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ดอกบัวในเปลวเพลิง: แนวทางการสร้างสันติภาพท่ามกลางเปลวสงครามของ ดิษ นัท ฮันท์ ภิกษุเซนแห่งเวียดนาม พบว่า แนวทางการสร้างสันติภาพในทศวรรษของดิษ นัท ฮันท์ รวมไปถึงกิจกรรมและการทำงานเพื่อสันติภาพของท่าน ทำให้พบว่า ดิษ นัท ฮันท์ ได้ทำการประยุกต์และบูรณาการมาคิดทางพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์ร่วมสมัย เช่น แนวทางสันติวิธี (Peaceful Ways) ในบริบทของสังคมยุคปัจจุบัน จนกระทั่งเกิด เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่เรียกว่า “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” (Engaged Buddhism) เพื่อให้ตอบสนองต่อสภาพสังคมปัจจุบันที่มีปัญหาความขัดแย้งและพัฒนาไปเป็น ความรุนแรง จนสูญเสียความสงบสุขหรือสันติภาพในหลายพื้นที่ของโลก โดยเน้นว่าการทำงานเพื่อสันติภาพสอดคล้องควบคู่กับการสร้างสันติภาวะในใจเสมอ นั่นเอง ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าแนวทางการสร้างสันติภาพดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยเวลาในการขับเคลื่อน บ่มเพาะและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้คนเพื่อก่อให้เกิดผลอันเป็นปลายทางแห่งสันติภาพทั้งในระดับปัจเจกชน และสังคมอย่างยั่งยืน

3. การสร้างเครือข่ายสันติภาพ (Network) คือ การสร้างเครือข่ายเยาวชนในการแลกเปลี่ยนความรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเครือข่ายคนทำงานด้านสันติวิธี และหนุนเสริมการสร้างสันติภาพ มีการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย รูปแบบของเครือข่ายเป็นลักษณะความสัมพันธ์แนวนอนมากกว่าแนวตั้ง และเชื่อมโยงระหว่างคนที่เข้ามาสัมพันธ์เป็นเครือข่าย โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การช่วยเหลือเกื้อกูล และใช้การสื่อสารประสานพลัง จุดเริ่มต้นของเครือข่ายสันติภาพเกิดจากการชักจูงและเชิญชวนของเยาวชนมารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ สร้างสำนึกความเป็นพลเมืองตามความถนัด และ

ตามความชอบ โดยวัตถุประสงค์หลัก คือ การดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างสำนึกของการเป็นพลเมืองที่ดีและสร้างสันติสุขในสังคมด้วยสันติวิธี รูปแบบการดำเนินกิจกรรมมีความหลากหลาย อาทิ การส่งเสริมประชาธิปไตย การสร้างเสริมสุขภาวะ การเสริมสร้างความรู้และทักษะชีวิต การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การสืบสานวัฒนธรรมและประเพณี การทำจิตอาสา และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ สอดคล้องกับ Boonpunth (2019) ซึ่งกล่าวว่า ขณะที่ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทยยังไม่มีทีท่าจะยุติ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ถือเป็นสิ่งจำเป็น การจะบรรลุสันติภาพได้อย่างยั่งยืนนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนและตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ล้วนมีความสำคัญไม่แพ้รัฐบาล วัตถุประสงค์ของบทความนี้ เพื่อต้องการเผยแพร่ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อกระบวนการพูดคุย และการสร้างสันติภาพ และเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นส่วนหนึ่งและความร่วมมือของกลุ่มคนหลายฝ่ายในการสร้างสันติภาพในพื้นที่ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มาจากการฐานข้อมูลผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนใต้ (Peace Survey) ทั้ง 3 ครั้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึง พ.ศ. 2560 โดยมีองค์กรเครือข่ายทั้งสิ้น 15 แห่ง ร่วมทำการวิจัย พื้นที่ในการศึกษา คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และสี่อำเภอในจังหวัดสงขลา โดยมีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและมีขั้นตอนในการสุ่มแบบมีระบบ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 4,712 ตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ประชาชนคาดหวังให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเจรจาพูดคุยและสร้างสันติภาพได้แก่ รัฐบาลกับคู่ขัดแย้ง ผู้นำศาสนาอิสลาม อุสตาส องค์กรภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา นักการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น

4. การสร้างหน่วยการเรียนรู้สันติศึกษา (Peace Modules) คือ หน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องสันติศึกษา โดยการใช้กิจกรรมสนับสนุนหรือส่งเสริมในรูปแบบขององค์ความรู้เพื่อพัฒนาสันติวิธีของกลุ่มและองค์กร ได้แก่

- 1) หน่วยการเรียนรู้เรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานความเป็นพลเมือง คือ กระบวนการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องพื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในหลักการ 3 ประการ คือ หลักการที่ 1 คือ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักการที่ 2 คือ เคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม และหลักการที่ 3 คือ มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ในการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องพื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นเรื่องสิทธิที่ปกป้องบูรณการภาพทางร่างกายและจิตใจของบุคคล ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิตรอด สิทธิที่จะไม่ตกเป็นทาส ไม่ถูกทรมาน สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม สิทธิความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการเดินทาง สิทธิที่จะลี้ภัย สิทธิที่จะมีสัญชาติ เสรีภาพในการแต่งงาน สิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน เสรีภาพในการนับถือศาสนา เพื่อให้ประชาชนในสังคมที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสามารถสร้างพลเมืองให้มีความเข้าใจหลักพื้นฐานได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจะทำให้สังคมประชาธิปไตยเกิดการพัฒนาและมีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น หรือการวางตนตั้งอยู่บนพื้นฐานความไม่ประมาทในชีวิตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
- 2) หน่วยการเรียนรู้เรื่องกระบวนการคิดแก้ปัญหา คือ การฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหาอาศัยหลักมรรค 8 เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญทำให้มนุษย์เข้าถึงปัญญาและเป็นผู้ประเสริฐ และสามารถพัฒนาโดยการนำหลักมรรค 8 มาประยุกต์ใช้ นำไปเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพของมรรคทั้ง 8 องค์ ให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและมีคุณภาพแบบเพิ่มพูนมากขึ้นกว่าจุดเริ่มต้นไปพร้อมกันด้วย โดยอาศัยเครื่องมือซึ่งมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ความรู้ชัดที่เป็นสัมมาทิฐิในระดับเบื้องต้น ความพยายามที่เป็นสัมมาวายามะในระดับเบื้องต้น และความมีสติในขณะนั้นที่เป็นสัมมาสติในระดับเบื้องต้นร่วมอยู่ด้วยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของบุคคลนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นไปในลักษณะการทำงานประสานสัมพันธ์อย่างเกื้อกูลกัน ดังนี้ 2.1) การพัฒนาชีวิตระดับสูง หรือการยกระดับชีวิตด้านปัญญา เป็นการพัฒนาด้านความรู้ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีกระบวนการไกล่เกลี่ย รวมทั้งทัศนคติที่ดีจึงต้องอาศัยแนวคิดที่เปิดกว้าง สร้างสรรค์ ซึ่งเรียกว่า "Growth Mindset" หรือทัศนคติใหม่ (New Attitude) แทน Fix Mindset และต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้อง (Right Understanding) เพื่อการทำงานแบบบูรณาการ ซึ่งต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ควบคู่กัน หรือศีลธรรมและธรรมะ ได้แก่ 2.1.1) สัมมาทิฐิ

(Right View) (ความเห็นชอบ) โดยการพัฒนาผู้นำด้านวิสัยทัศน์ เนื่องจากในกระบวนการคิดหรือการกระทำนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมาก หากการคิดหรือการกระทำปราศจากวิสัยทัศน์อาจนำไปสู่ความเป็นกลาง หรือการลำเอียง ด้วยอคติ วิธีการพัฒนาตามหลักการของสัมมาทิฐิ คือ การพัฒนาความคิด การมองภาพของอนาคตตามสภาพความเป็นจริงในสถานการณ์นั้น ๆ ด้วยการรับถ่ายทอดหรือเล่าเรียน ศิลปะวิทยาการ ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ และรับรู้ประสบการณ์ จากการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างถูกต้องโดยปราศจากอคติ และการพิจารณาโดยแยกคาย รอบคอบ ด้วยปัญญาที่ปราศจากกิเลสครอบงำ และ 2.1.2) สัมมาสังกัปปะ (Thinking) (ความดำริชอบ) โดยการพัฒนาด้านความคิดริเริ่ม โดยใช้ปัญญาแยกแยะว่าสิ่งใดมีประโยชน์ เป็นความจริงแท้และสังคมแล้วปฏิบัติ ส่วนใดมีโทษ และก่อความเดือดร้อนให้ตนหรือละเสีย และใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ให้รู้แจ้งความจริงของโลกและชีวิต สามารถแก้ปัญหาชีวิตขจัดความทุกข์ในจิตใจ จากการถูกกิเลสครอบงำ สอดคล้องกับ Mokekhao et al. (2024) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง สันตินวัตกรรมการเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว ของกรมกิจการสตรี และสถาบันครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการเสริมศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนครอบครัว คือ รูปแบบวิธีการ เครื่องมือ ส่งเสริมศักยภาพผู้ให้คำปรึกษา ศักยภาพที่ต้องการยกระดับ คือ สติตื่นรู้ สันติภายใน การให้คำปรึกษาผ่านออนไลน์ การแก้ปัญหาความสัมพันธ์ ทฤษฎีสมัยใหม่ที่ใช้ คือ จิตวิทยาให้คำปรึกษาครอบครัว ตามแนวคิดซาทเธอร์ การเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลง และการโค้ช พุทธสันติวิธีที่ใช้ คือ พรหมวิหาร 4 สติปัฏฐาน 4 และหลักอริยสัจ 4 2.2) การพัฒนาชีวิต ระดับกลาง หรือการยกระดับชีวิตด้านศีล เป็นการนำไปปฏิบัติ หรือการมีทักษะที่จำเป็นในการใกล้เคียง เพื่อหาข้อยุติและหาทางออกร่วมกัน ทำให้ชีวิตมีความเจริญงอกงามอยู่เสมอ มีศีล สมาธิ และปัญญาที่นำไปสู่การมีสติ โดยการจัดวาง หรือกำหนดระเบียบ กติกาเพื่อใช้ร่วมกันในชีวิตและสังคม 2.2.1) สัมมาวาจา (Communication) (การพูดชอบ) โดยการพัฒนาด้านการสื่อสาร ซึ่งวิธีการในการพัฒนาด้วยการให้มีความรู้และทักษะการสื่อสาร โดยต้องยึดหลักสำคัญ 4 ประการ ประการแรก คือ จดเว้นจากการสื่อสารด้วยคำพูดคำที่เป็นเท็จ พูดแต่ความจริง พูดแต่เรื่องที่เป็นจริงมีเหตุผลและสามารถพิสูจน์ได้ ประการที่สอง คือ จดเว้นจากการสื่อสารที่เป็นการพูดถ้อยคำที่ส่อเสียดอันจะนำมาซึ่งความแตกแยก โดยการพูดแต่ถ้อยคำที่จะสร้างสรรค์ความสามัคคี และถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ ประการที่สาม คือ จดเว้นจากการสื่อสารด้วยการพูดถ้อยคำที่หยาบคาย ไม่ชวนฟัง ไม่ก่อให้เกิดความรื่นเริง ไม่เชิญชวนให้ปฏิบัติตาม แต่ผู้นำจะต้องพูดแต่ถ้อยคำที่อ่อนหวาน ชวนให้ผู้อื่นอยากเข้ามาสนทนาด้วย และประการที่สี่ คือ จดเว้นจากการสื่อสารด้วยการพูดถ้อยคำที่เพ้อเจ้อหาสาระประโยชน์อะไรไม่ได้ 2.2.2) สัมมากัมมันตะ (Core Skill) (การกระทำชอบ) โดยการพัฒนาด้านความซื่อสัตย์ ซึ่งวิธีการในการพัฒนาด้วยการให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือโลกแห่งวัตถุ (กายภาวนา) เช่น ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการรับรู้ ตาต้องไม่ก่อความเสียหาย เช่น ความโลภ อยากมีสิ่งของต่าง ๆ นำไปสู่การแสวงหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้อง การพัฒนาตามหลักของสัมมากัมมันตะจะทำให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ คือ การรู้เท่าทันการทำหน้าที่อินทรีย์แต่ละอย่าง หรือเรียกว่า “อินทรีย์สังวร” คือ ไม่เสพติด ไม่บริโภคนัก 4 ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากวัตถุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเทคโนโลยี อย่างพุ่มพวย และไม่ยึดติด ไม่ฟุ้งเฟ้อ และ 2.2.3) สัมมาอาชีวะ (Livelihood) (การทำงานชอบ) โดยการพัฒนาด้านความเป็นอยู่การหาเลี้ยงชีพโดยให้ผู้นำรักษากติกาของสังคม กฎเกณฑ์ หรือกฎหมายระเบียบแบบแผนของสังคมของตน รวมทั้งสิ่งที่เรียกว่า จรรยาบรรณ รู้จักการให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้มีความสุข และช่วยสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม การประพฤติเกื้อกูลแก่สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ทั้งสัตว์ มนุษย์ และพืช เว้นจากการประกอบอาชีพที่ผิดหลักศีลธรรมอันดีงามที่ควรปฏิบัติ และผิดกฎหมายบ้านเมืองเพื่อให้เกิดความสงบสุข สอดคล้องกับ Phramaha Pipat Pavaddhano (Thadee) (2024) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาสังคมในมิติแห่งมรรคมีองค์ 8 ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาสังคมในมิติแห่งมรรคมีองค์ 8 ทั้ง 8 ด้าน พบว่า การพัฒนาสังคมเป็นกระบวนการที่จะทำมนุษย์ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข หลักสัมมาทิฐิ เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่จะทำให้สังคมเกิดการพัฒนาได้ เพราะความเข้าใจถูกต้องนั้นเป็นประตูบานแรกที่จะทำให้เข้าใจหลักการของความคิดถูก

การพูดจาถูก การทำถูก การทำอาชีพถูก การพยายามถูก การระลึกรู้ และการตั้งใจถูก 2.3) การพัฒนาชีวิตระดับพื้นฐาน หรือการยกระดับชีวิตด้านสมาธิ เป็นการกำหนดคุณสมบัติของการเป็นผู้ใกล้เคียงต้นแบบ มีสัมมาทิฐิเป็นฐาน มีความสงบเย็น สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ด้วยจิตใจที่มั่นคง และตั้งใจแน่วแน่ต่อการขัดเกลาด้วยกระบวนการต่าง ๆ เป็นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ปรับตัวและสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้ เมื่อสัมมาสติพัฒนาย่อมส่งผลให้สัมมาสมาธิพัฒนาขึ้นมาด้วย ในเรื่องเจริญสติการระลึกรู้สภาวะธรรมปัจจุบัน ผู้ปฏิบัติย่อมประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามลำดับ 2.3.1) สัมมาวายามะ (Effort) (ความพยายามชอบ) โดยการพัฒนาด้านความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานที่กำลังปฏิบัติในฐานะความเป็นผู้นำองค์กร หรือสังคม ด้วยการพัฒนาผู้นำให้มีคุณธรรม ความดีงามต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานพฤติกรรมที่ดีงาม สมรรถภาพจิต คือ ความเข้มแข็ง อดทน มีประสิทธิภาพของจิต มีหลักการในการปฏิบัติ คือ หลักฉันทะ พัฒนาให้มีความรักในงานที่ทำในหน้าที่ที่รับผิดชอบ หลักวิริยะ พัฒนาให้มีความเพียร ความขยัน ด้วยการหมั่นรักษามาตรฐานการทำงานของตนที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไป และปรับปรุงการปฏิบัติในส่วนที่ด้อยให้เจริญและมากยิ่งขึ้น หลักจิตตะ พัฒนาให้มีการหมั่นตรึกตรอง จดจ่อ เผาดูและลงมือปฏิบัติหน้าที่นั้นด้วยความตั้งใจ และไม่ละความเพียร และหลักวิมังสา พัฒนาให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ 2.3.2) สัมมาสติ (Open Awareness) (สติชอบ) โดยการพัฒนาด้านสติ เป็นการมีสติระลึกรู้เท่าทันตามความเป็นจริง รวมทั้งการพิจารณาให้เห็นความจริงในกาย เวทนา จิต หรือธรรม อันเป็นหลักปฏิบัติในสติปัฏฐาน 4 ซึ่งวิธีการในการพัฒนาอาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันของสติกับปัญญา คือ สติจับให้ปัญญาดู โดยใช้สติตามดูปัญญารู้เท่าทันตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นทั้ง 4 ด้าน คือ กายานุปัสสนา (ดูกาย) เวทนานุปัสสนา (ดูความรู้สึก) จิตตานุปัสสนา (ดูจิต) และธัมมานุปัสสนา (ดูธรรม) ในการนำมาประยุกต์ใช้ได้แก่ การบริหารตนตามหลักสัมมาสติ การบริหารคนตามหลักสัมมาสติ และการบริหารงานตามหลักสัมมาสติ เพื่อใช้สติในการพิจารณาข้อพิพาทอย่างรอบคอบ และจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ และ 2.3.3) สัมมาสมาธิ (Focus Mindfulness) (สมาธิชอบ) โดยการพัฒนาด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซึ่งเป็นการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีความหนักแน่น เป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองได้ในสถานการณ์ที่เกิดแรงกระทบ ยั่วโยให้เกิดความไม่สมประสงค์ในสิ่งที่ตนปรารถนา ซึ่งวิธีการในการพัฒนาตามกระบวนการของสัมมาทิฐิ มี 2 ประการ ประการแรก คือ การแผ่ระวางมลทินไม่ให้เกิดขึ้นในจิตใจของตนเอง และประการที่สอง คือ การหมั่นเพียรในการประกอบกิจ ผูกพันและพัฒนาจิตใจของตนเองอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับ Trainate (2023) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การปฏิบัติใช้มรรคมีองค์ 8 เพื่อเพิ่มสมรรถนะทุนมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่าง ๆ ในองค์กรอย่างสม่ำเสมออยู่แล้วและนำหลักมรรคมีองค์ 8 มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมให้สามารถพัฒนาสมรรถนะทุนมนุษย์ให้ได้ดียิ่งขึ้นผ่านเครื่องมือต่าง ๆ 4 ชนิด คือ 1) กฎระเบียบของบริษัท 2) วัฒนธรรมองค์กร 3) กิจกรรมการสวดมนต์ และ 4) กิจกรรมสันทนาการอื่น ๆ ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักมรรคมีองค์ 8 มาใช้ ได้แก่ ความมุ่งมั่นและความร่วมมือของเจ้าของกิจการและทีมงาน ผลการวิจัยพบว่าการนำหลักมรรคมีองค์ 8 มาใช้สามารถช่วยเพิ่มสมรรถนะทุนมนุษย์ในองค์กรได้

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบุคลากรใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ศึกษากรณี: นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ” สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ ยุวสันติโมเดล Model ซึ่งกระบวนการพัฒนาบุคลากรใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามหลักมรรค 8 นำไปสู่การพัฒนา โดยมีรายละเอียด แสดงใน Figure 1 ดังนี้

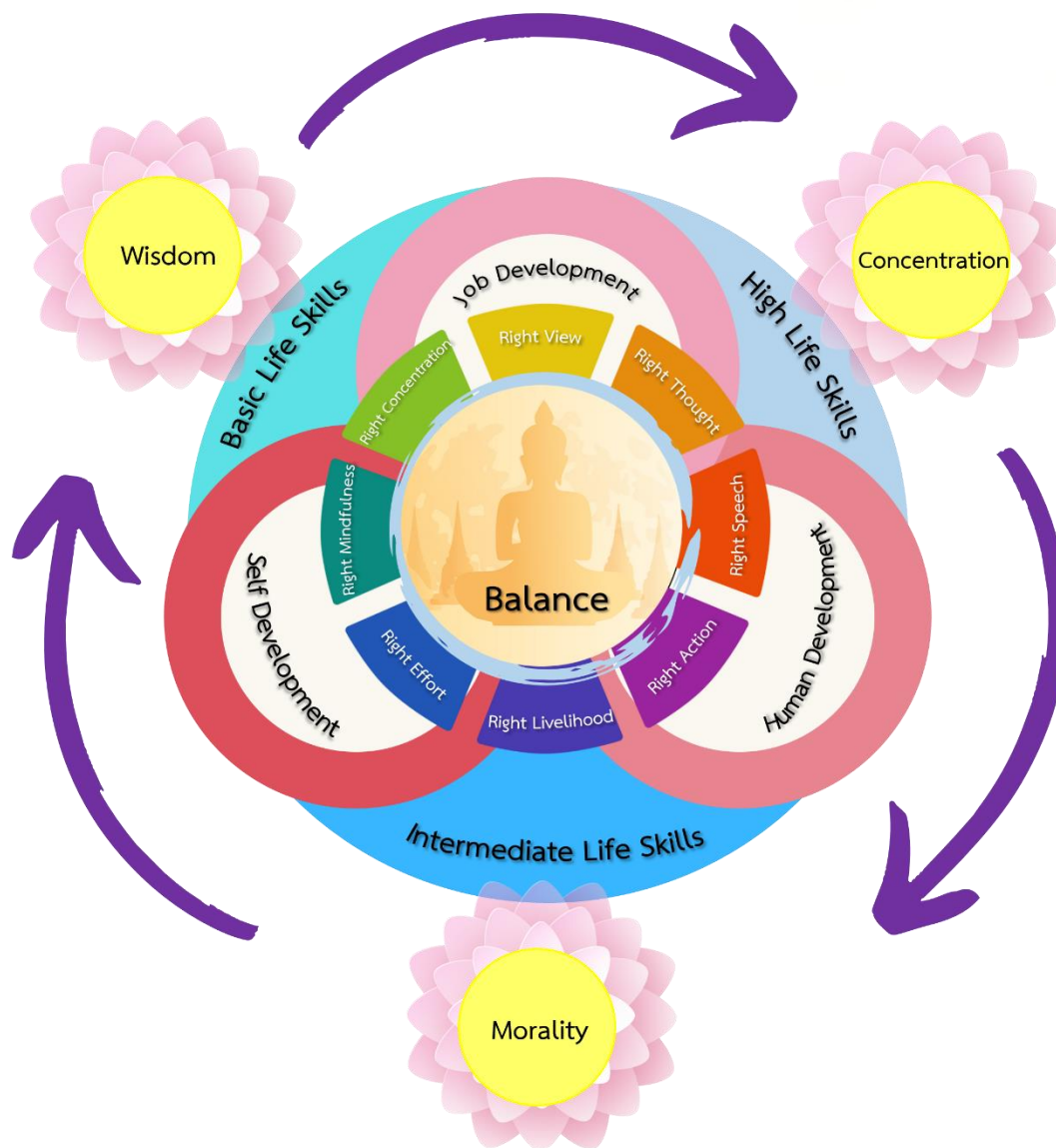

Figure 1 Youth Peace Model

1. ปัจจัย (Input)

1.1 เป็นผู้ที่มีการพื้นฐานของหน้าที่พลเมือง (Civic Duty) คือ การปฏิบัติหน้าที่พึงกระทำ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการยอมรับ เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบ กฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม 2) ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และร่วมกันทำงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และ 3) ด้านปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านของผู้ใช้สติปัญญา ใช้เหตุผล และความถูกต้องในการพัฒนาหรือ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

1.2 เป็นผู้ที่มีการพื้นฐานของประชาธิปไตย (Democracy) คือ การยอมรับนับถือ ให้ความสำคัญและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองและผู้อื่น มีความเสมอภาค ความเท่าเทียมและเสรีภาพ ในการดำเนินชีวิต รวมถึงการเข้าใจในสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง

1.3 เป็นผู้ที่มีการพื้นฐานของจิตอาสา (Volunteers) คือ มีจิตแห่งการทำความดีงามทั้งปวง แก่เพื่อนมนุษย์โดยเต็มใจ สมครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุข และพร้อมที่จะเสียสละเวลาแรงกาย และแรงสติปัญญา

เพื่อสาธารณประโยชน์ส่วนรวม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

1.4 เป็นผู้ที่มีหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน (Human Rights) คือ การตระหนักในความสำคัญของสิทธิมนุษยชนและนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติต่อกันในฐานะเพื่อนมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน การยอมรับนับถือ และการพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ถูกต้อง

1.5 เป็นผู้ที่มีหลักการพื้นฐานของทัศนคติที่ดี (Positive Attitude) คือ มีความคิดเชิงสมเหตุสมผล คิดอย่างมีสติ โดยมองความเป็นจริงมากกว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทั้งในสิ่งเป็นอยู่และสิ่งที่กำลังจะเกิด ทั้งในแง่ดีและแง่ลบ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

1.6 เป็นผู้ที่มีหลักการพื้นฐานของการเข้าใจสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) คือ มีความเข้าใจลักษณะนิสัยใจคอของผู้อื่น สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิต และแนวคิดทัศนคติที่แตกต่าง หรือเข้าใจในความแตกต่างของสังคมพหุวัฒนธรรม

1.7 เป็นผู้ที่มีหลักการพื้นฐานของการให้คำปรึกษาที่ดี (Counselor) คือ มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา เข้าใจสิ่งแวดล้อม เข้าใจพื้นฐานของมนุษย์ เป็นผู้ฟังที่ดี ให้การช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษา มีการวางตนเป็นกลาง และขอค้นหาข้อมูลเพื่อสร้างแนวทางในการตัดสินใจ

1.8 เป็นผู้ที่มีหลักการพื้นฐานของการพูดคุยด้วยเหตุผลเพื่อสร้างสันติ (Rationalization) คือ มีทักษะเบื้องต้นหรือมีกระบวนการพูดคุยสันติภาพเพื่อยุติความรุนแรง และการยุติความเป็นปรปักษ์เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสันติ และความปลอดภัยทั้งตนเองและผู้อื่น

2. กระบวนการ (Process)

กระบวนการหรือการดำเนินงานของการนำนิสิตระดับปริญญาตรีเข้าสู่การพัฒนาเพื่อเป็นยุวไกลเกลี่ยข้อพิพาท ที่ผ่านเกณฑ์ในการคัดเลือกคุณสมบัติ โดยใช้การจัดกิจกรรมทำให้เกิดผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยการนำหลักไตรสิกขามาประกอบ เพราะศีลเป็นตัวหนุนช่วยให้ใจพร้อมที่จะเจริญสมาธิ สมาธิช่วยให้รักษาศีลได้หนักแน่นจริงจังมากขึ้น สมาธิเป็นฐานให้แก่ปัญญา ทำให้มีความคิดจิตใจที่มั่นคงแน่วแน่ คิดได้ชัด มองเห็นแจ่มแจ้ง ช่วยให้ปัญญาแก่กล้า และปัญญาดีขึ้น ช่วยให้ทำจิตใจได้ดีขึ้น โดยนำมาพัฒนามาเป็นฐานของมรรคมงคล 8

3. ผลผลิต (Output)

ผลผลิต คือ ความสำเร็จในการดำเนินงานหรือการพัฒนาเป็นยุวไกลเกลี่ย โดยผ่านการอบรมให้ความรู้ การฝึกฝนทักษะ และเรียนรู้จากประสบการณ์ ถูกพัฒนาเป็นยุวไกลเกลี่ยที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ โดยมีหลัก 5H เป็นหลักสร้างเสริมศักยภาพและรากฐานแห่งการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ภาษา จริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า การพัฒนายุวไกลเกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช สอดรับกับหลักธรรมของไตรสิกขา มากำกับในการพัฒนามาเป็นฐานของมรรคมงคล 8 ได้แก่ ทางกาย ทางใจ และทางสติปัญญา โดยนำมาบูรณาการร่วมกันยึดเป็นหลักในการพัฒนายุวไกลเกลี่ยให้มีคุณภาพ นิสิตต้องเกิดการพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้มีความรู้ คุณธรรมเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ เพื่อเข้าใจในสถานะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง หรือเหตุอันอาจก่อให้เกิดปัญหา เพื่อให้เกิดการและแก้ไขปัญหาก็ได้ถูกวิธี มีความเหมาะสม โดยนิสิตสามารถแยกแยะความถูกผิด และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในทิศทางที่ถูกต้อง โดยใช้ศีลและสมาธิเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดปัญญา พยายามดำรงด้วยสติ

และนำไปปฏิบัติโดยประพฤตินี้ ไม่ผิดศีล เนื่องจากทุกองค์ประกอบเป็นกระบวนการของการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืนที่ต้องมีความสมดุลพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยมีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาแกนนำยูวโลก์เกิ้ลี้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นองค์ประกอบของการพัฒนายูวโลก์เกิ้ลี้ข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ของนิติระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ที่มีชื่อเรียกว่า “ยูวสันติ” ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนในการสร้างปัญญา จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรนำหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ที่มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมอื่น ๆ เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจในหลักธรรมทุกหลักธรรมที่มีความสอดคล้องกันไม่ขัดแย้งกัน ซึ่งจะได้มุมมองที่หลากหลายเหมาะสมกับเรื่องที่ต้องนำไปแก้ไข 2) ควรนำหลักอริยมรรคมีองค์ 8 มาบูรณาการในการให้คำปรึกษาแบบเน้นการสร้างแรงจูงใจ ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง โดยอาศัยการสื่อสารสองทางเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความรุนแรง และส่งเสริมให้มีพฤติกรรมพึงประสงค์มากขึ้น โดยมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักในปัญหาพฤติกรรมตนเอง สามารถวางแผน การปรับเปลี่ยนตนเอง และพัฒนาศักยภาพในการจัดการกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และ 3) ควรบูรณาการยูวสันติโมเดลมาใช้สร้างต้นแบบยูวโลก์เกิ้ลี้ข้อพิพาท เพื่อขยายกลุ่มสร้างเครือข่ายและขยายการผลิตผู้ไกล่เกลี่ยโดยสถาบันการศึกษาร่วมมือกับกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และศาลยุติธรรม

References

- Boonpunth, K. C. (2019). Public Participation in Building Sustainable Peace in Southern Thailand. King Prajadhipok's Institute Journal, 17(1), 100-117.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus. (2024). The 40th year of the founding of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus. Nakhon Si Thammarat, Thailand: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House.
- Moekhao, K., Wattanapradit, K. & Phra Pramote Vadakovid. (2024). Peace Innovation for Enhancing the Potential of Family Counselors in the Department of Women's Affairs and Family Development. Journal of MCU Peace Studies, 12(1), 284-296.
- Office of Justice Affairs. (2022). Updating Thai Criminal Justice 2022. Bangkok, Thailand: Ministry of Justice.
- Office of the Royal Society. (1982). Royal Institute Dictionary. Bangkok, Thailand: Office of the Royal Society.
- Phramaha Hansa Dhammaso. (2020). Buddhist Peaceful Means: Integrating Conflict Management Principles and Tools. Journal of MCU Peace Studies, 8(5), 2041-2054.
- Phramaha Pipat Pavaddhano (Thadee). (2024). Social Development in Dimension Of The Noble Eightfold Path. Journal of Mahayana Voice, 10(3), 387-396.
- Rajanakarin Child and Adolescent Mental Health Institute. (2013). Guidelines for the care and support of adolescents with violent behavior. Bangkok, Thailand: Department of Mental Health, Ministry of Public Health.
- Saisorn, S. (2017). Lotus in the Sea of Fire: The Ways of Peace-making in the View of Thich Nhat Hanh, a Vietnamese Zen Buddhist Monk. Humanities Journal, 24(1), 80-111.
- Trainate, V. (2023). the noble eightfold path application for human capital competency enhancement in thailand industry 4.0. Journal of MCU Social Science Review, 12(1), 245-258.